

ALEXANDRU VAIDA VOEVOD, CORESPONDENȚA INEDITĂ

Istoria mare, a popoarelor și continentelor, devine mult mai inteligibilă, mai umană, mai palpitantă, când este completată cu istoria indivizilor, a actorilor care s-au afirmat și pe un plan mai larg, decât cel strict individual. Din această categorie a istoriei în oglindă, face parte și corespondența de dragoste a lui Alexandru Vaida Voevod cu viitoarea soție, Elena Safrano. Scrisorile, de o naivitate și puritate greu de înțeles pentru mentalitatea timpurilor noastre, exhibă un aer de „belle époque” și parcă pregătesc mizanscena pentru tragedia Titanicului, adică scufundarea unui timp al iubirilor așezate, elegante, și inevitabil domestice, prin declanșarea cataclismului numit Primul Război Mondial.

Această corespondență este evocată în *Memoriile*¹ lui Alexandru Vaida Voevod și publicarea ei aduce o completare de suflet, de atmosferă, a unei perioade foarte zbuciumate în evoluția luptei naționale a românilor transilvăneni, etapă în care se pregătea noul curs activist al mișcării, după dispariția treptată a generației memorandiste și afirmarea „tinerilor oțeliți” la conducerea Partidului Național Român.²

Pentru înțelegerea stării de spirit care a generat acest dialog epistolar, precum și a demersurilor pedagogice subsidiare, la prozelitism românesc, care au caracterizat misiunile lui Vaida Voevod, sugestive sunt rândurile retroactive așternute de viitorul soț în *Memorii*: „Iarna, viitoarea mea soacră, cu mireasa mea au plecat la San Remo. Între timp, în septembrie, deodată cu cununia Olgăi, a avut loc logodna noastră. O intensă corespondență ne lega neconținut. O zi pleca o scrisoare, altă zi o ilustra cu un vers de dragoste. Lanțul acesta alternând, ținea în tensiune curentul fără fir dintre noi. Totuși, prin corespondență am reușit, mulțumită bunăvoinței miresei mele să o învăț pentru restul vieții să întrebuințeze ortografia și scrierea românească între noi. Căci dânsa frecventa tot școli germane”.³

Impresionează caracterul subtil de „paideia” al acestor scrisori, structurat printre oftături și jurăminte de iubire veșnică, o pedagogie a spiritului național făcută neostentativ, și cu mult umor, și ale cărei rezultate Lencica le-a apreciat întreaga viață, într-o căsnicie fericită: „Stima mea față de tânăra soție era cimentată înainte de cununie. Faptul că dânsa și-a însușit cunoașterea ortografiei românești și a corespondat românește cu mine, fără a se sfii de a admite să-i atrag atenția când făcea vreo greșală, solidarizarea ei cu tot ce era interes românesc (subl. noastră, D. C.), mi-a dovedit sentimentele ei de dragoste sinceră, cu atât mai mult că mediul ei social-familial, cu mentalitate de comercianți, era total indiferent din punct de vedere al politicii militante”.⁴

¹ Alexandru Vaida Voevod, *Memorii*, 5 vol., Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994–1997, ediție îngrijită de Alexandru Șerban.

² Liviu Maior, *Mișcarea națională din Transilvania 1900–1914*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 83–90.

³ Alexandru Vaida Voevod, *Memorii*, vol. I, ediția citată, p. 100–101.

⁴ *Ibidem*, p. 105.

Correspondența⁵ trebuie completată cu datele oferite de *Memorii* despre familia socrilor⁶, sau despre împrejurările în care a început idila dintre cei doi tineri.⁷

Cercetarea istorică este datorare să scoată la lumină și alte surse de documentare, mai puțin „canonice” și să le interpreteze corect și cu o sensibilitate în spiritul epocii lor, pentru a lărgii granițele cunoașterii și pentru a umaniza actanții istoriei.

1. *Prea iubita, adorata mea*

Lencica.

Peste 5 minute plec la adunare. Să va încinge o luptă înverșunată la alegerea președintelui. Contracandidat o să-mi fie Dr-Isac, vechiu avocat de aici. Agitația ce l'cuprinde pe om în fața unei adunări de acestea m'a cuprins și pe mine. Epistola Ta dulce, m-a calmat mult, căci îmi era, par 'că ași vorbi cu tine scumpă. În locul agitației a venit în inima mea sentimentul blând și dulce al iubirei nemărginite.

Cine e fericit și iubește cu conștiința că e iubit, nu poate urî pe numeni. Am mare lipsă de calmitate la o adunare. Mă voi visui, ca gândindu 'mă fără încetare la iubita mea frumoasă să îmi păstrez cumpătul și tactul. Sunt peste 100 de membrii dintre cari partida mea e în majoritate. Acuma trebuie să plec. Te sărută cu dor nemărginit pe dulcea guriță și pe toate drăgălașele mici semne de pe fața stângă și trimite salutări cordiale și sărutări iubiților Tăi părinți

Al Tău

iubitor

Alexandru

Cluj 24/XI 900

2.

Cluj 7/XII 900

Scumpa mea Lencica.

Îți scriu din cafenea, deoarece dacă ași mai merge acasă, eventual s'ar întârzia de tren scrisoarea. La 9 oare a.m. am sosit, re 'ntorcându-ne din Dej. De atunci am fost ne 'ntrerupt ocupat. Pe azi la 5 am conchemat comitetul. Ionaș a mers cu biclul pe la toți membrii din comitet cu convocatorul. Apoi am scris un concept cu privire la atacul ce mi 'l face „Tribuna Poporului”. În fine am mers la masă, unde am întâlnit o mulțime de bărbați. Cu ei am stat până acuma, discutând. Ei au început în fine o porție de biliard și astfel am în fine o oară liberă spre a 'i scrie la draga mea frumoasă. Toți cu cari mă 'ntîlnesc mă felicită foarte călduros. Căldura și bucuria oamenilor îmi face impresia, că e sinceră. E un motiv pe de o parte, care mulți mi 'l mărturisesc și care o să 'Ți 'l espun verbal și altul e, că studenții din Brașov, cât și alții, cari te cunosc personal Te-au descris în colorile cele mai favorabile. Între alții Tiberiu Brediceanu, cu care dimpreună ați călătorit dela Turnu Severin până la H. Bad e în gradul suprem încântat de Tine cât și de Olga. Contrastul eleganței cum voi ați tratat cu băieți și între atitudinea altora, cari în prezența lui Dr Vaida proterau pe toți, a produs acest efect. Mulți oameni buni și sinceri d'ai mei să temeau, ca nu cumva să mă căsătoresc așa încât femeia mea să 'mi facă inimi. Natura 'mia dat o bucașică din inelul lui „Nathan înțeleptul” al lui Lessing („der Stein war ein Opal und hatte die geheimes Kraft, vor Gott und Menschen angenehm zu machen”) – (piatra era din opal și avea putere magică, de-a face ceva plăcut în fața Domnului și a oamenilor) – am

⁵ Scrisorile publicate în acest studiu fac parte din Fondul „Vaida Voevod” al Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, constituit în anul 1998. Correspondența este inventariată în registrul C₄, la numerele de inventar C₄ 687 – C₄ 750. În studiul nostru publicăm doar o parte a scrisorilor adresate de A. Vaida Voevod domnișoarei Elena Safrano.

⁶ *Ibidem*, p. 110–111.

⁷ *Ibidem*, p. 93–103.

norocul dea câștiga și și mai marele noroc, dea ști conserva simpatia oamenilor. Pe cât de multe lucruri bune poate un atare om săvârși, pe atât de mult perde, dacă nu are și femeia sa asemenea însușiri. Tu scumpă ești însă atât de simpatică tuturor, cari Te cunosc și toți vorbesc cu un respect așa de mare despre Tine, încât convingerea mea veche, că Tu ești o re'ntregire a mea, prin care valoarea individualității mele crește și să mă mărească, să mă întărească din zi în zi tot mai mult. Foarte mulți m'au felicitat în sensul acesta, adecă toți cari ne cunosc pe amândoi, zicând: Voi doi sunteți cea mai potrivită păreche. Primește mulțumirile mele pentru drăguțele ilustrate cu scrisoare grecească. Nu 'Ti poți imagina ce liniște sufletească și bucurie mare mi'ai cauzat prin scirea, că te obosim plimbarea. Bravo dulcea mea fetiță! Pentru că mă ascuți atât de bine și ești așa de deșteaptă încât pricepi și apreciezi dorința lui Alexandru al Tău, o să Te sărut până vei deveni așa de obosită cași după plimbare. Dacă o să Te plimbi însă, atunci de sigur și sărutările o să le poți suporta mai ușor făr'de a Te'obosi și nu vei păți cași Luni! O mireasă, care să obosească de sărutări! Ce rușine! Dar 'epistola lungă, lungă oare când voi primi-o? Nu 'mi va face oare scumpa mea iubită bucuria să 'mi scrie odată românește? Încheiu în speranța că mâne 'Ti voi putea răspunde de acasă la o epistolă drăgălașe. Te rog sărută iubiți noștri părinți în numele meu. Pe tine scumpă, Te îmbrățișez cu toată jingășia iubirii mele nemărginite și te sărut pe gurița dulce, ochisorii adorați și petele mici drăguțe de pe fața Ta stângă, în dor nespus de a Te revedea

Al Tău credincios Alexandru

3.

Dej 4/I 901

Scumpa mea Lencica.

Aseară am sosit la Dej. În Cluj până la gară și aici, dela gară până la Mihali am umblat tot cu sania. Sania noastră din Olpret a venit deja și peste o oară plec spre acasă. În noaptea trecută a fost un frig atât de mare, încât Someșul, unul dintre râurile cele mai mari ale Transilvaniei, a înghețat din mal în mal. Un atare ger nu a mai fost pomenit de mult pe aici.- Aseară după ce m'am culcat am visat foarte viu cu iubita mea. Am tresărit din vis și astfel 'mia rămas cu toate detaliile în memorie. Eram într-o casă străină, societate mare, dame și domni. Fetița mică a Dnei văduve Suciu-sora Dnei Frâncu din Pesta-o fetiță nespus de frumușică și drăguță cu ochi mari și guriță mică, era și ea acolo.- Mă jucasem alaltăieri în Pesta cu copilița.- Am luat-o în vis în brațe și am sărutat 'o pe mititica, dezmiardându-o. Atunci ai intrat Tu, mugurelul meu cel adorat în odaie și eu punând jos copilița am alergat la Tine strângându-te cu foc la inimă și sărutându-te cu nesaț, sălbatic și pasionat. Cei din jurul nostru ne observau și unile dame zîmbeau, dar 'nouă nu ne păsa de oameni. Fericit m'am redeșteptat și apoi am rămas treaz timp îndelungat gândindu-mă cu dor și drag la Tine scumpă iubită și dezmiardându-te cu jingășie nesfârșită în gând. Azi dimineață am avut însă un mic incident neplăcut. Când am voit să 'mi trag inelul pe deget, și îl ridicai spre buze, ca să 'l sărut, ca de obicei, veriga răsfățată îmi lunecă dintre degete și zăngănind făcu câteva sărituri alintate prin odaie.- Era pe la 11 oare, mi'a venit aminte, că-cine știe, doamne iartă-mă-scumpa mea a cochetat poate cu vreun englez! M'am înșelat? Scrie 'mi iubito, scrie 'mi detaiat ce faceți toată ziua, ce face mama, cu ce te ocupi Tu? Tot, tot ce să referă la Tine și cele mai mici lucruri- când îți coși o copcie ruptă dela talie- mă interesează. Viorica m'a întrerupt în scris și ca ¼ de oară 'Ti a cântat imne de elogi, comparându-te cu Virginia și cu Dșoarele Cosma et. cet. Atât dânsa cât și Mihali au rămas încântați în gradul suprem de Tine.- Mâne mă re'ntorc la Dej și apoi plecăm poimăine, Duminecă, toți spre Băsești. Dna Elena ne așteaptă deja cu nerăbdare. Ce deliciu va fi pentru dânsă să poată discuta înfine earăși cu mine despre scumpul meu mugurel de patru foi. Dar și eu mă bucur foarte mult, că din nou voi putea să 'mi revărs inima în conștiință, că mă ascultă o mamă de și numai mamă adoptivă. Viorica din nou a venit în odaie și 'mi vorbește într'una de Tine. Am rugat-o să 'mi dea pace un moment, ca să pot termina. Deci 'mi eau adio pentru astăzi dela Tine scumpă dorită.

Cași în visul frumos de astă noapte te strâng la inimă și te sărut cu nesațul sufletului meu dornic pe guriță, pe ochișorii drăgălași și pe iubitele pete mici, de nenumărate ori, rugându-te să o săruți în numele meu pe iubita noastră mamă.

Al Tău Alexandru

4.

Cluj 11/I 901

Scumpa mea fetiță mică.

Înfine, după atâta timp, pot earăși să vorbesc în tihnă cu Tine. Azi am primit scrisorica Ta nespus de drăguță din 8 I. C. Cum să plânte sărmana mea scumpă, că nu a primit dela mine șcire. Cât de mult m'a durut, că ai plâns de jale din vina mea, dar în același timp, trebuie să 'Ți o mărturisesc, dacă voesc să fiu sincer-am simțit plăcere mare, văzând, că și iubitul meu mugurel frumos și drăgălaș mă iubește tot așa de tare, tare, precum îl iubesc eu pe dânsul. Epistola aceea s'a întârziat de sigur din cauza poștei, deoarece din Olpret ține cu o zi mai mult drumul până la S. Remo.

Afară de ziua de alaltăieri, când fiind de dimineață pînă seara la vânătoare, nu mi'a fost posibil cu nici un preț să 'ți scriu măcar o cartă, nu a trecut dela despărțirea noastră nici o zi, fără ca să 'Ți fi scris. Cum însă am umblat mult încoace, încolo să vor fi întârziat scrisorile câte odată.- În ziua de alaltăieri, când nu am apucat să 'i scriu iubitei mele,- deoarece badea George nea sculat din pat și a stat lângă Tiberiu și mine, ca să ne îmbrăcăm repede,-dacă nici nu 'Ți am scris m'am gândit cu atât mai mult la Tine micul meu îngeraș. Așa o vânătoare cu goană are un farmec deosăbit, particular, un farmec care pentru mine era de tot nou. Vânătorii sunt postați într'o distanță ca de 50-100 de pași unul de altul într'o linie, în colnicul de pe coama dealului, în mijlocul pădurii. E tăcere adâncă.

Deodată dă unul dintre vânători prin un „hop hop” puternic signalul la gonaci. Aceștia înșirați în vale încep să înainteze la deal, făcând larmă cât mai mare. Stăteam și eu cu pușca gata. Strigătele sunt încă departe, jur împrejur domnește liniște profundă, numai din când în când să aude foșnetul omătului ce lunecă de pe vârful rămurelelor în glee mari la pământ, lăsând în aer o coamă de mii de fulguți cristalini, fini, ca o bură de pietre scumpe pisate. Deodată să aude o împușcătură, apoi urmează din nou tăcere de mai 'nainte. Strigătele gonacilor să apropie tot mai mult. Stăteam păsând cu ochii tușișul de dinaintea mea. Eată numai, că deodată văd un epure, cum vine cu sărituri mari drept spre mine. Când era ca de 20-30 de pași să opri, observându-mă. Îl vedeam abea de jumătate, căci să pitulase lângă trunchiul unui arbore. O agitație curioasă, mie nouă de tot, mă cuprinsă. O clipă, și împușcătura mea sună, ear nefericitul meu de epure făcu în agonie câte-va sărituri mari, apoi vârându-și capul și labele de dinainte afund în covorul de zăpadă, rămase mort. Tufa de stăjar sub care căzuse, presără deasupra lui lacrimi de fulgi albi, curați de neauă virginală, par 'că în numele pădurii 'i ar fi zis fiului său ultimul adio, vărsând deasupra lui lacrimi de cristal. Ear eu simțeam în mine conflictul sentimentului de milă cu sentimentul de triumf al vânătorului care serbează primul succes. -Ți-am descris în scurt prima mea vânătoare. Vor fi desigur termini noi pentru Tine. Te rog să 'Ți notezi. Tata 'mia răspuns într-o epistolă plină de căldură, care 'mia cauzat bucurie foarte mare. Te rog să o săruți pe scumpa noastră mamă din partea mea. Ear Tu iubita mea fii strânsă la piept cu tot focul sfânt și mare al amorului meu memărginit și sărutată de nenumărate ori de Alexandru al Tău, care te iubește tare, tare, tare.

5.

Cluj 12/I 901

Mult iubita și dorita mea Lencica.

Am primit carta Ta din 8 - I.c. scrisă românește, o împregiurare care 'mia făcut deosăbită bucurie. Și faptul, ce mi'l comunică că îi cetești mamei românește m'a surprins,

cauzându-mi bucurie mare. Bine faci scumpa mea. Cetește cu voce tare, ca să auzi când nu pronunți bine vr'un cuvânt. Lumea de la noi când aude „Brașoveancă”, deja începe a se gena de dialectul său, căci are conștiința că la Brașov să vorbește perfect românește. Nu e consult deci să te espui la critice rău voitoare din cauza necunoașterii limbei Tale materne. Ambiția mea este, că Tu scumpă să întreci toate damele din Transilvania de nord nu numai prin eleganță și corectitate pășirei, a purtării, prin farmecul înăscut firei Tale și prin frumusețea trupească, ci și prin toate cele 'lalte calități cari determină o individualitate. Sciu, că și tu ai aceiași ambiție și faptul acesta mă îmbucură nespus. Când eau poza Ta în mână și Te dezmierd cu drag în gând, întreb, cași când Te țineam în brațe: „cine e mai frumoasă? Cine e mai bună? Cine e mai cu minte? Cine e fetița mea dulce și scumpă?” – și șoaptei mele tot șoapta mea îi răspunde: Lencica! Și des, când îți cetesc scrisoarea mă pomenesc nu mai, că fac ca și Tine: „Ts”! ori „Lêhê”. Ori când sărut dulcele Tău nume subscris la epistolele, în conștiința că mănuta Ta iubită a sfințit acel petec de hârtie, atingând-ul. Ce dor nebun mă cuprinde în atari momente, nu pot să Ți le descriu, dar 'șciu că T'il poți imagina, căci și tu, inimioara mea adorată, suferi aceleași chinuri cași mine. Să vin la voi înainte de 15-20 Februar nu prea am speranță, deoarece chiar și dacă afacerile mele din Cluj le-ași pute arangia până atunci, împregiurarea, că Ioan dorește să ne împărțim poate să mă retină acasă. Vederemo. Tu 'mi scri într-o epistolă, că ai voi să știi ce reminiscențe am voit eu să spăl în l.c. Ear în scrisoarea Ta drăgățașă din 8 l.c.-ultima ce am primit-o mă asigurezi solemn că nu cochetezi. De reminiscența scenelor dintre noi, a vorbelor Tale din tren doream să scap. Nu ai idee însă, că la Băsești cum m'a persecutat aducerea aminte a scenei aceleia, respective a vorbelor Olgei și al echoului Tău. Re'ntors la Cluj am aflat alinare în epistolele Tale, din cari să reoglindează sufletul Tău de copil și inima Ta curată. De seară sosește Țata Elena, re'ntorcându-se de la Băsești la Deva. Te rog deci, ca în viitor să îi adresezi epistole și ilustrate la adresa din Deva.

Eu voi pleca mâine dimineață spre Brașov. Ahea aștept să sosesc – Tu Te plângi, că suferiți de frig de + 4grade. Aici a fost eri și alaltăeri noapte – 25 grade. – Tata primește azi epurii mei și nu 'și va ști esplica de unde și dela cine vin. Va da cu socoteala, că eu i'am trimis, dar nu va pricepe, cum de îi trimit chiar epuri. Nu 'mi scrii aproape nimica asupra ocupației voastre de peste zi. În „Leipziger Illustr Ztp.” Am văzut publicul din S. Remo. Dar la masă lângă cine șezi, ce ai văzut și experiat? Te rog sărută pe iubita noastră mamă și Tu scumpă fii îmbrățișată și sărutată cu toată gingășia de nenumărate ori pe dulcii Ți ochișori, guriță și pe toate drăgălașele mele pete mici de pe fața Ta stângă

Al Tău credincios Alexandru

6.

Brașov 13/I 901

Scumpa și nespus de dorita mea Lencica.

Am sosit cu trenul obicinuit. Tata m'a așteptat la gară. Dupăce 'miam făcut toaleta am venit încoace, în aceste odăi sfințite prin iubirea noastră. Când am intrat sub poartă a venit deja asupra mea jelea și dorul și mai intensiv decât în tren. Mi'am adus aminte, că scumpa mea e departe, nu mă așteaptă cu brațele deschise și cu gurița tremurătoare, dornică și ea de sărutul meu cași eu de al ei. Cu tata am conversat multe de toate, căci singur și părăsit să simte și Dlui, ca și mine. A venit apoi mătușa lui Madovici și Dima. Până acuma (6 ½) am tot conversat. De seară merg cu tata la serbarea de silvestru în sala teatrului. Ach iubita mea, ce dor neimaginabil de a te revedea mă cuprinde aici, la voi. Masa de scris e așezată chiar în colțul din dreapta a salonului, astfel încât eu mă aflu tocmai la locul acela, unde te am întrebat în 14 Noemvre, dacă voești să te privești de fidanțata mea în inimă. Aici unde tot petecul de loc și tot obiectul îmi aduce aminte pe mugurelul meu cel iubit și adorat, simt însutit de intensiv durerea despărțirii. Mult nu cred să o mai pot suporta starea aceasta. O să vă pomeniți numai într'o bună zi, că sunt la voi. Ioan a sosit la Cluj și era dispus foarte bine. Carta ce i'ați trimis-o la îmbucurat foarte mult. Acuma voi încheia epistola, ca să nu 'l las pe tata atâta timp singur și de altcum așe precum a zis tante Mihalovici: „Ballfieber”, (dor de a dansa), Voi căuta, ca într'un

moment neobservat să mă așez pe divanul nostru și apoi o să Ți descriu ce mi 'a șoptit zâna din acel mic sanctuar. Te rog sărută-o pe scumpa noastră mamă de multe ori, ear Tu fii strânsă la pept cu tot focul dorului meu și sărutată de nenumărate ori, tare, tare, tare, tare, de al Tău în veci credincios

Alexandru

7.

Cluj 16/I 901

Dulcea mea fetiță mică.

În scrisoarea mea de aseară am uitat, -dar nici nu am apucat-, să Ți scriu despre călătoria mea. Tata m'a petrecut la gară și acolo mi 'a dat „den saftigen Kuss” (sărutul delicat) pentru Tine, ca revanșa pentru sărutarea de aceeași calitate ce mi 'ai trimis-o Tu prin Dsa, în epistolă. Eu l'am asigurat, că voi capitalisa sărutarea și îți voi da-o dimpreună cu o mie de procente. Prepară Ți buzușele, Scumpă, ca să fie tari să poată rezista, căci restanța noastră e înfinit de mare deja până astăzi, dar până la minunat de frumoasa noastră revedere. Să luăm numai 500 de sărutări la zi, (dar desigur noi de multe ori am trecut și peste 1000, ba poate și peste 5000) în 30 de zile face 15000 de sărutări, minimul pedepsei noastre. Deci primele zile după ce ne vom întâlni vom fi ocupați cu achitarea acestei datorii delicioase și numai după aceea vom avea dreptul să începem sărutatul de revedere. Aceste calculări le-am făcut eu în gând, pe când stăteam ori la fereastră cupeului privind la tata și aducându-mi aminte de „saftiger Kuss” (sărutul delicat). După ce a plecat trenul am intrat în despărțământul meu, unde erau doi domni din Cluj și Dna Miți Stănescu (pe bărbatul ei nu știu cum îl cheamă). Am vorbit multe, de toate până la Elisabetopol. Am aflat-lucru mai de importanță- că verișoara ei, Jeni, e din partea bătrânului promisă lui Bodea. Îmi face impresia, că e mulțumită în căsătorie, departe însă de idila de fericire ce se vede pe fața lui Dima și a drăgălașei „Püppchen” (păpușică). M-am plâns lui Dima, pe care l' vedeam atât de fericit, -și dânsul a încercat să mă mângâie cu casul său, povestindu-mi cât de mult a suferit și el de dor. Apropos, imaginează-Ți cât de mult mi-au ars călcâile, după ce am fost la voi. Seara primă, când ne reîntorceam cu tata dela bal mi să împărea, parcă un picior mi 'ar fi mai scurt. Ce să fie? Îmi șciam oraganele de locomoțiune din punct de vedere anatomic și physiologic perfect normale. Dimineața viitoare, când îmi revidez ghețele observ că dela gheata stângă mi s'a „topit” desigur de aprins ce era -călcâiul aproape de tot. Dispăruse neted și fără urmă, cu toate că gheata de care avea să se țină a primit în botez următoarele „potrit triumft.” Toate semnele îmi spun să plec și o să și dispar cât mai în grabă de pe aceste plaiuri mie acum atât de indiferente.

Te rog să 'mi scrii, că pe când aveți de gând să mergeți la Nissa, ca să mă pot orienta. Dacă nu ași fi sosit încă pe atunci, pe când ve 'ți pleca, atunci vă rog, ca să 'mi abonați și mie o odaie lângă a voastră în Nissa căci apoi nu o să mă mai opresc în S. Remo. Azi nu am primit epistolă de la micul meu îngeraș dorit. E supărată pe Alexandru al ei scumpa fetiță? Nu fii supărată ci lasa-mă să te strâng la inimă tare, tare, tare și să te sărut cu toată gingășia inimei mele de multe mii de ori.

Al Tău Alexandru

Te rog sărută pentru mine pescumpa noastră mamă

Pe toate frunzele apăsatu-mi-am buzele și le-am șoptit: la Ea de-ați sosit Sărutările mele reînviai! Și să v-adie, scumpei fetițe, pe dulcea guriță
Câte-o sărutare de dor și dragoste mare.

8.

Scumpul meu bobocel.

Aseară am sosit acasă. Ți-am scris o cartă cu un vers nemțesc, care ar fi trebuit să plece din Olpret azi dimineață, ca să nu rămână nici o zi fără să capete scumpa mea cea mică

scire dela mine. Din nebăgarea de seamă a lui „Zarsi bacsi” nu a fost dată la timp la poștă și astfel vei primi-o în aceeași zi cu prezenta scrisoare. În epistola ce am primit-o azi mă surprinde propoziția franceză care o pricep prea bine, ce privește cuvintele nu o înțeleg însă de loc ce sens voește să aibă ori cât mă gândesc și resgândesc. Mai întâi nu a fost nici o singură zi, când mă aflam la Cluj, să nu-ți fi scris epistole lungi, apoi cauza care m'ar fi putut reține e prea de multe feluri decât să pot ști la ce voești Tu să faci alusie. Întru cât îmi cunosc însă eu mugurele meu de sigur nu mă înșel când presupun, că el să gândește adecă voește să mă facă să 'i cred, că gândește, că vre-o fată ori femeie m'a reținut. Îmi pare bine, că faptul în sine, că revăzând epistolele mele vei constata, că din Cluj ai primit câte una zilnic, te va convinge, că mi 'ai făcut nedreptate când Ți 'a venit în gând să 'mi scrii cea propoziție franceză. Îmi scrii Tu scumpă să mă feresc de Sfântul Hubertus să nu mă prindă cu lațul (lasso). Nu sunt în pericol, deoparece azi toată ziua am alergat prin pădurile noastre fără să fi avut noroc. Pe la 4 după 'amiază m'am plictisit și am venit acasă. Barbul a împușcat o vulpe iar dintre ceilalți vânători doi înși câte un epure. Eu am rămas cu un catorrh strașnic, încât mi greu capul. Să stai însă în pădure așteptând fiara și privind la zăpada mare până 'n genunți și la bura de pe rămurelele arborilor nu e lucru neplăcut. Din contră are ceva romantic. Eu de obicei sbor cu gândul meu departe, departe și văd pe fata mea cea mică plimbându-să pe bordul mării la căldura soarelui, ori, – și aceasta imaginație îmi apare încă mai ales – cetindui la mama dintr'o carte românească. Îți trimit o frunză de mură ce am rupt-o azi în pădure cu gândul la Tine scumpă dorită. Frunza îți aduce multe multe sărutări dela Alexandru al Tău. Poama murei știi Tu că e neagră, cași ochisorii Tăi iubiți. Eu pun foaia pe ochii mei după ce am sărutat-o și trimit prin ea și ochisorilor Tăi tot atâtea sărutări ferbinți cași guriței. Mă întrebi cum l'am aflat pe Tata. Despre aceasta Ți 'am referat deja. Atâta pot constata, că domnește ordine exemplară în toată casa și nici un fir de praf nu să poate descoperi pe mobilier. Verona și Erzeb își împlinesc prompt datorința. Cu tata nu am conferat despre afaceri mai de mare importanță. Numai când m'am plâns că țin teribil de mult până la cununie a zis „vom vedea ce să va pute face, vorbește și cu mama”. Te rog îmbrățișază și sărută-o pe mama noastră iubită, dar Tu primește toate sărutările ce Ți le aduce frunza de mură.

Al Tău Alexandru

9.

Scumpa mea Lencica.

Nur wer die Sehnsucht keunt weiss was ich leide (numai cine cunoaște dorul știe cât sufăr)

Aceste cuvinte pot să 'ți caracterizeze mai bine actuala mea stare sufletească. Noaptea întreagă am dormit foarte neliniștit din cauza fierbințelilor. Azi, deasemenea, toată ziua am fost bolnav. Numai acuma, către seară, parcă mi s'ar mai fi ușurat starea. Dacă 'mi-va fi mai bine, sper, cu un singuranță, de a pute pleca pe de Luni-Marți într-o săptămână. Ioan e împăcat perfect cu călătoria mea. Azi nu am primit de la scumpa mea cea mică nici un șir. Fost-ai ocupată toată ziua? Aseară m'am jucat și eu, era și Ioan chiar cărți. Ioan și Vili au câștigat într'una pe când eu-cu bucurie-perdeam. Când e omul într'o stare de depresiune trupească și sufletească, precum sunt eu astăzi, îndoit să simte de părăsit și dorul după micul înger salvator îl cuprinde și mai puternic decât de altă dată. Când caut în jur de mine și văd aceste ruine, îmi dau seamă, că va fi aproape imposibil de a repara și arangea totul de altfel, încât să fie vrednic lăcaș pentru mugurelul meu. Înschimbări mai radicale nu voesc să fac însă la nici un caz, fără a Te fi consultat și pe Tine scumpă, căci pentru Tine voi reforma doar și totul o să 'ți aparțină Ție tot așa cași mie. E'deci de lipsă, ca să fim de acord în toate privințele. Te rog sărută-o pe scumpa noastră mamă și fii îmbrățișată Tu scumpă fată mică a mea cu dor și căldură și sărutată de multe, multe mii de ori de al Tău credincios

Alexandru

10.

Cluj 24/I 901

Scumpa și adorata mea Lencica

Trei epistole dela fetița mea m'au așteptat. Într'una era chipul micului Bubi. L'am scos și așezat la loc sigur, ca nu cumva să uit de a l'aduce cu mine. Îmi scrii cât de dor Ți de mine. Simt și eu acel dor neastâmpărat, care cu nimica nu voește să să lase alinat. E dorul, care poeții îl folosesc când voesc să caracterizeze printr-o comparație superlativul sentimentului dorului, dorul mirelui după mireasa iubită. Când a început azi după amiază să să pună trenul în mișcare la Dej, am simțit cum tot mai viu mă cuprinde acest Dumnezeesc sentiment și mi'am dat seama, că deja am început călătoria care mă va duce în brațele tale, la inima Ta, la Tine dulcele meu îngeraș, la Tine, la visul dorurilor mele. În internul meu întreg vibra musica vocii Tale și amintirea focului ochișorilor Țăi simțeau cum mă pătrunde cu dulci înfiorări. Astfel am petrecut singur fiind, legănându-mă în brațele visurilor celor mai frumoase, călătoria dela Dej până la Cluj. Atât de viu mi să ocupau gândurile cu Tine scumpă și amintirea iubitei tale figuri fluctua atât de intensiv prin 'aintea ochilor mei sufletești încât dacă ași crede în telepatie ași atribui aceste visuri visate cu ochi deschiși faptului, că verosimil pe timpul acela și Tu unicul meu mugurel Te-ai ocupat în gând intensiv, tare, tare, cu Alexandru al Țău. Cum va fi fost e indiferent, căci faptul, că am simțit apropierea Ta scumpă, e singurul lucru de importanță pentru mine, căci acest fapt mi'a causat fericirea. Luni seara, cel mult-dacă ar veni la mijloc lucruri extraordinare, neprevăzute-Mercuri voi pleca. He! He! Ce mai sărutări delicioase! Ce zici Tu scump bobocel al meu? Calea îmi voi lua-o prin Veneția-Milano-Genova, astfel încât într-o săptămână sper de a sosi. Deci din ziua, când va sosi această scrisoare Te rog să nu 'mi mai răspunzi. Eu o să Ți scriu încontinuu. Și în Viena va trebui să mă opresc vre-o zi două. Acuma deja m'a părăsit ultima scînteie de paciință. Dar încă zilele proxime, singur în Cluj. Aici totuși mi să împare atât de străin și părăsit. Singurătatea o simțesc cu mult mai mult decât acasă. Până și Ionaș e bolnav și zace în pat. Odaia, despre care îmi scrii Te rog să 'mă rezervi din ziua când vei primi epistola mea din Viena, căci atunci în câte-va zile voi sosi. Îmbrățișează și sărută-o pe iubita noastră mamă în numele meu iar Tu fi cu tot focul dorului și amorului meu nemărginit strânsă la inimă și sărutată tare, tare, tare de nenumărate ori.

*Al Țău credincios
Alexandru*

11.

Cluj 29/I 901

Scumpa mea Lencica.

Am primit de la tata o epistolă în care din nou îmi dă mandat să o sărut de mii de ori pe mama. Cu privire la Tine m'a autorizat deja să Ți aduc un „saftigen Kuss”. În epistolă îmi scrie, că știe că o să execut eu dorința Dsale și fără mandat special. Să l' vezi pe Alexandru al Țău, ce om sălbatic a devenit-o să te sparii de el. Mi-am lăsat barbă și fiind azi de 15 zile peste o săptămână, pe când voi sosi va fi pe cât să poate de urât. Mă tem numai că va face dulcele meu mugurel streik și nu se va lăsa sărutat de un om așa urât. Ai voi să mă răd? He! He! Acuma nu 'mi mai poți scrie și de aceea eu pot presupune și, că dorești să mă vezi cu barbă deci spre a Ți pute împlini dorința voi sosi bărbos, ca un lup. Nu știu încă chiar sigur ziua plecării mele, căci mai am de aranjat unile afaceri cu niște arândași și să dispun repararea podelelor într-un cuartir din parterre în care s'a dezvoltat buretele. Te rog deci scumpă să fii cu răbdare. Precum a trecut o lună va mai trece și o săptămână! Apoi! Cu ce ardoare îmi voi strânge la inimă micul meu mugurel de fetiță și cum l'oi săruta tare, tare, tare cu toată jingășia și iubirea mea nemărginită. Simt cum tremură și inimioara Ta când îți imaginezi fericirea atât de mult doritei noastre revederi. Îmi pare numai rău, că nu 'mi am putut realiza planul de a Vă surprinde. E mai bine așa însă, căci dacă ași veni pe neașteptate poate ar trebui să aștept fiind mireasa mea ocupată cu toaleta și astfel totuși nu aș pute să o surprind.

Aici e vreme de boale. Influența e epidemică. De sigur și eu am suferit de aceasta boală. Nici acum nu sunt încă deplin sănătos. Ioan și Vili au sosit aseară, aducând-o pe mama lui Iănoș. Morbul acestuia decurge pân'acuma normal. Tiberiu își trimite sărutări de mâini, deasemenea și Vili. Ioan te sărută și sărută mâinile la mama. Eri a. M. Nu am primit scrisoare dela Tine astfel, încât credeam că nu'mi ai scris ori, că să va fi întârziat. Seara, venind acasă am aflat spre cea mai mare surprindere plăcută a mea, două scrisori de-odată. Viorica nu a primit scrisoarea Ta. Să vede, că s'a perdut, cași două de ale Tale scrise mie. - Te rog să o săruți. în numele meu pe scumpa noastră mamă.

Ear Tu mic dulce mugurel al meu fii de mii de ori sărutat pe ochișori și guriță și petișoarele de al Tău

Alexandru

12.

Olpret 10/III 901

Scumpa mea mult dorită.

Deja ieri după amiazi am mers să revidez casa noastră viitoare. Am stat acolo mai multe oare făcând planuri peste planuri de reformă și reparare. Și cu Ioan ne-am înțeles bine. Azi am discutat chiar și asupra modalităților cum s'ar pute face ori o împărtașină între noi ori o administrare comună a averii. Ioan e cu mult mai bine de cum l'am lăsat. S'a îngrășat și arată bine și nici nu e așa nervos precum era. Astfel nu ne-am certat încă deloc. Vili e rotogol și lenevește ca un pașă pe laurii rigorosului. Eri mi'a cântat mai multe compoziții nouă dintre cari unile sunt într'adevăr foarte succese. Eri și mai cu seamă azi a fost timp cât de splendid, încât în S. Remo nu'mi aduc aminte de atari zile. Azi am fost fără pardesiul în „pustă”, grădina de pomi unde se află și mormintele. De acolo se oferă un aspect foarte frumos asupra văii întregi vis á vis dealul înalt, Băbiul, jos la picioare satul. M'am suit până prin tufiș și am cules și primele flori, aghiceii, dintre cari trimit scumpei mele celei mititele câteva floricele cu multe, multe sărutări pline de iubire, și dor. Și fluturi am văzut mai mulți dintre cari unui „Citonen l'alter” i'am zis „Tep” pentru că zburau tot pe un loc unde nu era nici măcar o singură floare. Poate însă, că și vor fi avut ei floricele lor aleasă și au eșit ori fiind fluturi au zburat numai la plimbare spre a să re'ntoarece earăși la iubita lor. Va fi fost oare jeloasă floricele? Nu ar fi avut de loc cauză căci pe unde zburau fluturii nu era nici o floare. Acestea mi'au venit aminte după ce numisăm fluturii „Tep”, și venindu-mi aminte că poate și ei își au miresele lor, am revocat vorba de „Tep” și i'am privit cu drag pe tovarășii sorții mele. Ori ce plan fac și ori unde merg, mă cuget ne'ncetat la Tine, dulcea mea fetiță și tot combinez cum ași face și cum ași drege, ca să fii mulțumită și fericită. Toți observă, că sunt înșchimbat, serios, cugetător. Și într'adevăr dorul mare după iubitul meu îngeraș și grijile de cari nu m'am interesat până acum simt, că mă fac să apar serios și îngândurat.

Dar trece-va și despărțirea și earăși voi fi eu în brațele tale dorite. Și earăși mă vor încânta ochișorii Tăi iubiți, cei plini de farmec, cari și astă noapte în vis atât de frumos să uitau la mine, parcă ar fi voit să aprindă focul cel mare de jrupi în inima mea. Am sărutat numai aerul, dar totuși a trăznit prin peptul meu o schintee a fericirii ce o simt numai când Te sărut pe Tine iubită oricând privesc în ochișorii Tăi. Fii de mii de ori îmbrățișată tare, tare, cu focul dorului meu și sărutată cu toată jingășia iubirei mele nemărginite.

Alexandru

Te rog sărută în numele meu iubiții noștri părinți.

13.

DOCTORUL
ALEX. DE VAIDA-VOEVOD
Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 10/VI 901
Alte Wiese
„Drei Staffeln”

Dorita sufletului meu.

Nu știu dacă ai primit și Rp. Meu și cartele ilustrate ce ți le-am trimis în săptămânile din urmă, cam pe Dumineca. Îmi pare bine, că pantofii mititei Ți 'au făcut haz. Erau și mai mari, însă eu i 'am luat cei mai mici ce i am putut găsi ca să mă apese pantoful cât de puțin, în viitoarea fericire. Căci sper, că dacă vom fi cu răbdare unul față de altul și Tu te vei desvâta de urâta gelosie, ear mie mi lăsa toate drepturile de a fi gelos și toate drepturile de a mă pute uita și dea conversa cu dame, atunci vom fi fericiți. E drept, că la început vom ave câți-va ani de muncă și de necazuri, căci nu 'mi merg treburile precum ași fi dorit și e de lipsă paciință răbdare și economie, ca să fie totul precum ași dori, însă de, -- suntem tineri și trebuie să muncim și să prestăm ceva în viață. Mie 'mi merge peste așteptări de prost și mă tem, că nu voi obține nici chiar unicul rezultat ce mi 'l profetă Dr. Ciurcu, precum să ajung destul de modesta țintă, la care aspiram, când am venit încoace. Cu toate acestea nu voesc să renunț căci trebuie să 'mi poată fi și mie posibilă crearea unei praxe cu un venit curat de 2-5000 fl. Un lucru, ce deja ar justifica venirea mea încoace. Dacă însă 2-3 ani ași munci zădarnic de ! mă voi retrage cu deficitul. Eu îmi imaginez, cam în modul următor planul vieții mele: Din Septemvre până în Decemvre la Olpret, apoi la Cluj, Brașov ori Viena. În Martie până finea lui April la Olpret și apoi călătorie pe la medici în tot anul în alt ținut și țeară. Apoi Cbd. Până vom fi aranjați definitiv cu rămasul tatii și vom fi învins disequilibrarea în care nea adus mătușa, moștenirea, investiriile inevitabile și consumațiile, apoi în parte și Cbdul, de, va trebui să ne mulțumim cu viața de la țeară. Și de altcum astfel voi pute să mă interesez de moșie până la o viitoare praxă problematic de splendidă formează baza existenței noastre. Mă gândesc de aceea, să fac în vara viitoare o casă la Olpret, care să corespundă în toate privințele necesităților ce trebuie să la aibă o casă de care să i fie drag omului. De la noi și priceperea noastră depinde ca să stăm foarte bine, dar 'ca să putem să ajungem acolo, e lipsă în locul prim o arangiere completă, sistematică în administrație și bilanț. Eu nu am încă aceasta pricepere, căci, prea m 'am ocupat puțin cu aceste importante cestii. Nici Ioan nu o prea are. Ambii și sper, că și Tu scumpă, avem însă voința fermă, să ni 'o câștigăm. Disordinea pe toate moșiile noastre ori, ca să nu 'i zic disordine, neglijarea lor e azi încă mare, încât mă tem, precum Ți 'am mai scris și spus, că o să te îngrozăști. Totul trebuie noi să creem din nou. Aceasta e o împrejurare de atât de mare importanță încât țin să Ți 'o accentuez din nou, ca să 'Ți poți da din bună vreme seamă și să te obicinuești cu gândul, că trebui și să muncim împreună să îndeplinim împreună datorințe. Am erezit o avere, de cam 4000 jughere și 4 case. După minimalul calcul face deci, și Ioan e pesimist precum șcii în calculațiile sale -- partea unuia dintre noi 150-200 mii fl. Nu e mult după concepții europene, dar mult după stările noastre din Transilvania. Datorința noastră e, ca să îngrijim, ca aceasta avere să nu rămână la același nivel, ci să progreseze, la nici un caz însă să nu lăsăm să dea îndărăt. Și deoarece după cununie nu suntem numai „un trup și un suflet” ci și „o masă și o casă” și averea tot așa a mea ca și a Ta, și datorințele și grijile și ambițiile mele trebuie să devină și ale Tale. Știu eu, că ești mai cruțătoare decât mine și că ai mai mult talent economic înăscut decât mine, însă totuși voesc să Ți dai seamă că spre a repara edificiile economice, a face casă în Olpret, -- și în Cluj va trebui azi mâne să las să edifice casa care vine în partea mea -- spre a veni la Cbd. și a trăi tot odată acomodat -- fără de a ne încurca în datorii prea mari e de lipsă o căsnicie după exemplul sășesc. Și aici e partea grea a datorinței, ce cade în sarcina Ta pentru viitor, cu atât mai mult, că trebuie să contezi și cu faptul slăbiciunilor mele economice, și cu talentul Tău. 5-10 ani de muncă e deci la ce trebuie să te pregătești. Ca să 'ți poți însă face o aproximativă idee de haosul nostru ar fi foarte bine cred, ca tata -- deoarece mama nu poate -- să facă bine să 'și ea ostăneală după ce va fi fost Ioan la voi, ori și mai curând, să meargă până la Cluj, Valea Seacă, Olpret-Ciubăncuța și Fodoru. Dej. E cestie de 3-4 zile și

apoi va pute pe baza celor văzute să Ți dea descriere, căci eu Ți 'am descris e drept, în culori cât de negre starea lucrurilor, dar 'tot nu Ți vei pute forma o idee clară.

Așa scumpișoara mea! Am discutat cu tine odată serios, căci trebuie să te obicinuești și cu partea serioasă a căsătoriei, dacă nu voești să rămâi decepționată. Sper, că vei sci aprecia motivele, ce m'au înduplecat să Ți scriu așa, precum am speranța, că vei ști să fii la înălțimea datorințelor femeiești ca nevastă. Și sper, ca dragostea noastră mare, reciprocă ne va da nu numai tărie pentru muncă și ne va servi perpetuu ca izvor de perseverență, ci ea va deveni, prin conlucrarea comună pentru aceeași țință, mai tare și mai profundă și mai dulce în fața rezultatelor, ce trebuie să le producă o muncă săvârșită cu dragoste de muncă izvorită din iubire reciprocă. Și scii ce mi'a dat imboldul, ca să Ți scriu așa? Faptul, că mi scrii de noua bucătăreasă, ce o dresați pentru viitoarea noastră căsnicie. De când am primit acea scire, m'am cugetat mult asupra părții serioase adeca economice a căsătoriei noastre și a vieții în schimbate ce va urma pentru noi ambii. Trebuie să mă ocup și să discut și cu tine lucrurile acestea, ca să nu pățim apoi ca și la Viena, să nu mi poți face nici Tu scumpă și nici eu să nu mi pot face imputări, că am tot visat și nu m'am gândit și la casă și la oala cu supă. – Scrisorica Ta de astăzi e așa de scurtucă! – Ce pățește fetița mea când să plimbă, și eu am pățit și azi și de câte ori es la stradă. Mă tot uit, da de în mulțimea aceasta imensă de femei să va ivi deodată dorita mea. Nu sciu zău ce ași face, dar cred, că în fața tuturor te-ați îmbrățișa și săruta tare, tare de tot, căci de dorul meu nebul nu poți să Ți faci idee, de altcum ai face ce ai face și nu ai lăsa-o singură pe Grossmama. Te rog să mi scri mult, mult, căci acumă mă simt și mai singur de când mi 'au plecat bătrânele și n'am pic de pacient. Te sărut cu tot focul dorului meu! Dar ce mi ajută sărutarea în gând, dacă nu pot să te strâng la inimă și să mi ating pojarul dorului la căldura guriței Tale dulci? Sărută scumpii noștri părinți.

Al Tău Alexandru, care e beat de dor și nebul de dragostea Ta.

14.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 17/VI 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Dulcea mea fetiță.

Vezi cum ești! Îmi anunți, că mâne nu voi primi scire de la Tine. Va să zică Tu numeri între „Sonntagsvergnügungen” (desfătare de duminică) și lenea de a mi scrie. Ceee mai dragoste! La aceea nu te gândești, cât de greu îmi cade mie, așa de departe de Tine, cel mai scump tesaur al meu pe lume, să rămân lipsit și de bucuria de a Ți vedea și ceti scrisoarea. Nu scii Tu din experiență ce neplăcut e să aștepte omul epistola dorită și să nu o primească, să vadă uitat o zi măcar, căci lenea trebuie că să basează pe indiferentism, de altcum ar învinge-o dragostea. Eu foarte ocupat ar trebui să fiu, când nu ți ași scrie și până azi, chiar și când scrieam peste 10 epistole zilnic, Tu stăteai pe locul prim, Ție îți scriam mai întâi, căci aveam dorul să vorbesc cu Tine și dorul să-ti fac bucurie prin primirea și cetirea scrisoarei mele. Ce ai zice Tu scumpa mea, dacă eu așa după 5-6 epistole m'ași pune pe sofa și ași lenevi gândind în mine: „mi'ar mai fi rămas de scris o scrisoare la iubita mea, dar mi lene, mai bine voi ceti un fleac în vremea aceea și mă voi odihni. Da, să primesc și să cetesc epistolele Ei îmi face bucurie și plăcere deosăbită, însă să i scriu. – u! Mi lene, las să aștepte nefericita!” Cam asta am cetit-o eu din scrisoarea Ta primită azi. Hm! Ai uitat Tu deja, cum Te bucurai, că mutându-vă în grădină ce bine o să mi poți scrie, ce dispoziție poetică Te va cuprinde gândindu-Te în natura frumoasă, liberă la iubitul Tău, și cum vei arunca pe hîrtie sentimentele Tale? Și eu mă bucuram însă – Ți lene! De altcum poate e mai bine așa, ca nu cumva să fiu prea răsfățat de dragoste multă-m-ași pute încrede. O să mi imaginez de azi încolo în zilele goale, când nu mi va sosi scrisorica dorită – nici măcar una slăbuță, scrisă în grabă (cum scriem noi medicii) pe un carton slăbuț – atunci și eu mă voi duce la plimbare, ori mă voi întinde pe canapea și mi voi imagina pe fetița mea cum zace în iarbă verde și mă voi tot ocupa cu acest tablou- d. e. o să mi

imaginez cum cetește un roman francez, cum brodează, ori cum să întoarcă fetița în iarbă, pe altă lature-până ce va trece atâta vreme cât ar fi fost de lipsă ca să 'i scriu. Nu ai ce să 'mi scrii? Hm! Ce viu îți fantasa de altă dată fantesia! Eu nu am nici când lipsă de material, când e vorba să 'Ti scriu Ție și nu 'mi pot explica la Tine acest fenomen. Dacă însă Te ar costa prea mare oboseala și bătaie de cap compunerea unei scrisori pentru mine, atunci Te rog să nu Te obosești, – mai bine așteaptă până ce vei fi dispusă, căci mie mi dor de scrisori izvorâte din sentimentul cald al inimei calde!---omul e stilul!

Epistola mea prezentă o să 'ți dea oglinda fidelă a dispoziției ce am avut-o azi, când după 2 ceasuri și mai bine am purtat epistola Ta la mine bucurându-mă când voi ceti-o în fine am aflat că te plictisește să 'mi scrii! Să nu Te superi scumpă, că Ți 'am arătat cât de dureros m 'a atins declarația Ta, să nu te superi, ci să 'mi scrii, căci mica mea mângâiere dulce, zilnică, așteptată cu dor fără păreche, sunt șirele Tale iubite. Polinul din scrisoare l 'au îndulcit sărutările de pe foița de poză, pentru care îți mulțimesc deosebit. – Alaltăieri a fost Duminecă, – nu 'mi ai scris-mâne va fi o zi tristă pentru mine. E Marți, am mai păși-o Marța. - Te rog sărută iubiiții noștri părinți ear Tu fii strânsă cu dor și drag la inima mea ferbinte și sărutată de mii și mii de ori.

Al Tău Alexandru

15.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 19/VI 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln“

Iubitul meu îngeraș

Ce recompensă dulce pentru decepția de alaltăieri 'miau fost drăgălașele Tale scrisori de eri și de astăzi. Mai cu seamă cea de astăzi, cea românească 'mi a încălzit inima și a făcut-o să tremure tare, tare de dorul și dragul scumpișoarei mele. Cât de frumos ar fi să primesc dela Tine tot scrisori românești, dar 'mă tem că epistola mea de alaltăieri, ce vei fi primit-o azi să nu Te fi indispus și înduplecat să devii necredincioasă intenției Tale de a 'mi scrii de alaltăieri încoace tot românește. Să nu te supere însă acea epistolă. Eram mâhnit, că nu voi primi zilnic scrisoare dela micul meu îngeraș. E drept, că va fi rar cazul, ca doi oameni, chiar mire să fie și mireasă, să 'și scrie zilnic. Însă dorința mea e, ca mărimea dragostei noastre să nu să manifesteze numai prin faptul, că ne gândim ne 'ncetat unul la altul, și că tot gândul sufletelor noastre și toate emoțiile inimilor noastre susțin ferbinte focul amorului, ci doresc, ca iubirea mea și a Ta să primească zilnic nou imbold și nouă putere prin scrisori, simbolul și expresiunea dorului nostru. Cetirea și deja în sine primirea scrisoarei pune în vibrațiune toate senzațiunile ce latent dominează inimile noastre. Eu simt, par 'că ai grăi cătră mine, par 'că ași discuta cu Tine făr 'de a te pute vedea. Oricât de serios ași studia „diabetes mellitus“ și oricât de intensiv mi 'ași sfărâma capul, ca să inventez un aparat zaccharometric, din momentul ce primesc epistolica mult dorită, ori până ce-și scriu, farmecul apropierei Tale îmi cutremură întreaga fire. O bucățică din Tine, din gândul și simțirea Ta din sentimentul inimei Tale zboară la mine lăsându-mă să gust o părțică măcar a fericirii ce nu o pot afla nicăierea pe lume afară de brațele Tale moi și gurița Ta, izvorul fericirii mele. „Un vis îngănător“ îmi crează toată scrisoarea Ta și e dulce și amărăciunea ce mi 'o crează sentimentul, că ești atât de departe de mine. Sărmana mea mititică, cum încercă, ca să să mângâie numărând zilele! 71 afară de astăzi – nu e mult, scrii Tu, scumpișoară, – slabă mângâiere, dar aceasta e și mângâierea mea. Când mă uit la călindar și văd iuli-august, două columne scurte lângă olaltă, parcă aflu puțină mângâiere, mai cu seamă comparându 'le cu mulțimea zilelor deja trecute. Eu îmi inventez zilnic câte un lucru, care mă ocupă intensiv, așa încât nici în cafenea nu prea apuc să merg să citesc ziare. Seara apoi, când mă culc, mă gândesc: ear a trecut o zi și apoi oftez una din adâncul inimei și după ce dau sărutări fierbinți la [indescifrabil] – ce copil prost ar zice cine m 'ar vede, dar eu sunt fericit când pot și că pot să fiu așa-mă culc și încerc să adorm cu gândul la dorita

mea, ca să visez cu ea. Nu mă favorizează însă soarta, astfel, încât o singură dată, eri, am visat „un vis îngânător”. Te vedeam precum Ți 'am scris înotând și mi 'am adus aminte trezându-mă, că scumpa mea nici nu scie înota. Pe Glosar îl cunosc dar 'nu sunt defel gelos pe el, în genere am încredere deplină în iubirea Ta scumpă și astfel nici nu pot fi gelos (alusie ca să fii și Tu așa). Acuma vino în brațele mele și așezându-Te frumos lasă-mă să Te strâng cu dor ferbinte la inimă și să Te acoper cu sărutările mele infinite, fără saț. Vine, vine și vremea aceea frumoasă fericită.

Sărută iubiții noștrii părinți și predă salutări la Helen, Stela, Grossmama și tuturor iubiților

Al Tău Alexandru

16.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialit p. Boale Interne

CARLSBAD 26/VI 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Scumpa fetiță a mea.

Am uitat să Te felicit, pentru că umbli fără corset și că Te'ai îngrășat. Te rog să continuezi și să fii sigură că dragostea mea va crește proporțional cu volumul și greutatea trupșorului Tău. Încerc să mi Te imaginez mai durdulie din cum ai fost la despărțirea noastră și Te asigur, că mi apari și mai delicioasă. Tot miligramul de greutate mai mult = cu un miligram de amor mai mult. Astfel formula dragostei mele să prezintă în următorul chip:

55 ko. Lencica: $\infty = 55 : \infty$

70 ko Lencica: $\infty = 55 + 15 : \infty + 15$

Cea ce e o absurditate matematică, însă un adevăr psihologic delicios. Te rog deci tare, tare frumos, ca să umbli și de aici încolo fără corset și să te căsnești a te îngrășa și întări-făcând puțină gimnastică-pe cât să poată de mult. Când va fi tare trupșorul fetei mici, va fi tare și glandula lacrimală și ochișorii nu vor fi amenințați în continu cu proces.

Ce privește pe Zola am zis într'adevăr „Vui mamă (nu mame) bătrână!” Regret însă că cetești romane pentru cari îți lipsește maturitatea și experiența ce să recere pentru a pute pricepe înaltul și eroicul idealism al conținutului lor. Dacă suntem însă până aici, apoi pot să mi exprim surprinderea, că pe tine te și amenință pericolul să Ți perzi idealul de căsătorie. „Geh in ein Kloster, Ofelia!” (Du-te la mănăstire, Ofelia !). Atâta numai a fost profitul Tău din acel superb roman, apoteoza celui mai sublim și candid idealism. Nu mi pare rău că ai cetit – ca să ți faci o idee-de și slabă și numai teoretică -- despre cea ce Te așteaptă în viața reală, ca să nvești a Te deprinde, că multe și grele sunt angajamentele ce omul le ea asupra și în momentul când pronunță solemnul „da”. Nu Ți imagina, că căsătoria e o veșnică fericită cochetare, o eternă fericire de flirt și sărutări. Toate acestea sunt numai mici și slabe recompense pentru infinite jertfe ce ambii căsătoriți trebuie și li datorință să le aducă. Recompensa eu mi 'o închipuesc afară de altele în primul loc în conștiința că trăești împreună cu o ființă iubită și, că nu denegi tributul moral și material ce viața normală o impune omului care în idealul și deplinul sens al cuvântului merită numele de „om”. Cu idei cași cele dezvoltate în mod atât de perfect de Zola trebuie să te dedai, căci de altcuma prea Ți va fi amară desilusia și decepția după cununie și în căsătorie. O căsătorie poate fi numai atunci pe deplin fericită, când și „Ea” nu numai „El” sunt convinși și de datorințele ce le au! „Mathien et Marianne fondaient, semaient, enfantaient” (Matei și Mariana împingeau, semănau, aduceau copii pe lume) așa scrie ca refrenul vieții ideale casnice marele Zola deasupra, respective la începutul, mai multor capitole și des în mijlocul textului. Numai o atare viață familială, cum el o descrie poate avea drept urmare multumire sufletească și afluxul acesteia: fericirea deplină, întrucât în viață poate fi vorba de fericire deplină. Eată părerea mea. - Scrisorica Ta veselă de astăzi mia încălzit inima și m'a făcut să uit multele neplăceri ce mă necăjesc. Toată după a mea m'am aflat într'o dispoziție bună, fericită. Vezi ce minuni face o mică epistolă dacă ea

sosește punctual? Ce de pupi a căpătat și aseară adorata. Dar acestea fac inima să tremure, fără să îi potolească dorul nebun. Și cât de încet trece vremea! Te rog sărută pe scumpii noștri părinți ear Tu fii tare, tare strânsă la inima mea amorezată de Tine și numai de Tine și sărutată cu tot focul și toată jingășia nemărginitei mele iubiri.

Al Tău Alexandru

17.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 30/VI 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Scumpa mea.

Vezi iubită, că a trecut deja mai bine de o lună de când te-am strâns la inimă și 'Ți am sărutat guriță dulce! E scurtă vremea, dar totuși îmi apare parcă cine șcie cât de demult nu Te am mai văzut. Înzădar mă uit la fotografiile tale iubite și înzădar nu este un petec cât de mic nesărutat tot nu scap de dor și de câte ori es la stradă, între lume, de văd, femeile aceste multe, gătiite, ori părechi de oameni, sunt cuprins și mai puternic de dorul scumpei mele și invidiez pe toți căsătorii. Zilele, nu mă pot plânge, îmi trec destul de repede și afară de zilele când nu primesc dorita Ta scrisoare și sunt rari atari zile, mulțumită dragostei Tale, destul de bine. Dar săptămânile trec încet de tot. Pentru mine e mai bine să fiu ca un cuc, singur și să mă aprofundez într-o lectură ori să 'mi preocup gândul și vremea cu o ocupație oareși cari să discut cu babele mele și cu Ioan. Atunci e suportabilă starea mea.

Când însă mă plimb singur, atunci ne 'nterupt mă gândesc la Tine și mă cuprinde un fel de melancolie duioasă. Involuntar mă uit la femei și le compar cu Tine. Spre liniștirea Ta și satisfacția mea nu am aflat încă nici una care să să apropie de Tine. Sunt ele multe frumoase și îmbrăcate perfect, însă ca îngerașul meu nu e nici una; sunt poate preocupat de dragoste și 'mi place mai bine ce e al meu, dar ' ce 'mi pasă bine că 'mi place și bine că e tare tare dragostea mea, astfel încât nu poate fi clătinată nici cătuși de puțin de alte femei. Și totuși adesea când mă uit la o femeie frumoasă ori una toaletată extravagant, îmi aduc aminte: Măi de te-ar vede Lencica ce mai scenă de gelozie 'Ți ar face, de 'Ți ar amări toată ziua și în zadar ai asigura-o că 'Ți „Wurst” (sens probabil: nimic, vax) și femeia aceea ca și toate femeile. Și totuși așa e, numai Tu domnesci în inima mea și numai pe tine Te dorește sufletul și gândul meu. Și dacă până acuma am avut tăria dragostei, ca să nu fiu dus în ispită de mutre frumoase și busturi rotunde ori de fuste șic, am încredere în tenacitatea sentimentelor mele cari și de azi înaintea vor afla razim și mângâiere în gândul: las 'că tot mai superioară e în toate privințele fetița Ta. Asta e formula mea magică, aceasta mă ajută să nu păcătuiesc în contra poruncei a Xa, să nu doresc nici boul nici măgarul și nici nevasta altuia. Bani 'i ași dori dacă adeca 'miar fi pacient, căci pacienți, pacienți! Și să n 'aibă bani dar să aibă boală și să 'mi fie pacienți. Vezi, cum oscilează gândul mei între Tine și între pacienți! Și pe aceștia îi doresc însă tot pentru Tine, ca bărbatul Tău să 'și poată validita chemarea și să 'și poată astfel procura și Ție satisfacția deplină. Acuma e înaintea de ameazi, dar nu am amânat scrisul epistolei pe după ameazi, deoarece verosimil, de și nu sigur facem vreo excursie și merg la baia de vapor. Sărută scumpii noștri părinți. Vino apoi scumpa mică și lasă 'mă „să 'mi razim dulce capul meu de sânul Tău” și să uit de toate necazurile și să 'mi potolesc apoi arzătorul dor în fericirea sărutărilor Tale. De la mine primește 12 pupici lungi de câte 5 minute.

Al Tău Alexandru

18.

*Med.-univ. Dr. Alex. De Vaida-Voevod
Karlsbad, Alle Wiese, „Drei Staffeln”*

Rp.

*Sărutări 1000,0
Îmbrățișări 100,0
Dezmerdări 10,0*

*Amestecă 'le bine, apoi le fierbe la focul dragostei.
Dă 'le în sticla răbdărilor prăjite.
S. Zilnic câte 5 linguri-tot la două oare o linguriță.
(Apa sărată fie eliminată prin filtrul amintirei și al gândului la viitor.)*

Dr. Alexandru V.

(medic de corp – cum scrii tu – nu al Drei Botha ci a scumpei mele)

Cbd. 28/VI 901

Pentru fetița iubită.

19.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

SPECIALIST P. BOALE INTERNE.

CARLSBAD....16/ VII 901...

ALTE WIESE

„DREI STAFFELN”

Scumpa mea iubită.

Aseară am fost cu Dr Gross la un concert, ce l-a dat aici Ondriček. Cântă minunat. Și acum urechia mea să lasă fermecată de tonurile măestrului vrăjitor gândul fanesiei mele îmi vrăji înaintea ochilor scene drăgălașe, fericite din trecut.

*„Și înaintea mea apar, dispar și apoi mă 'ngână ear,
Tablouri, par 'că s 'ar ivi, prin codrii umbre 'n zori de zi.”*

Chipul Tău iubit plutea atât de viu prin 'aintea ochilor mei sufletești și vedeam atât de clar scene de dragoste dulce încât inima îmi tremura de fericire. Violina are o putere nespuse de mare asupra fanesiei mele, încât simțiri analoge cu sentimentele supremei plăceri, ce mi 'a oferit-o îmbrățișarea și sărutarea Ta, scumpă, undulau prin toată ființa mea. Și pentru prima dată de atâta timp a apărut înaintea mea și scena când 'miai dat patru foi. Curios, că prima simbolizare a dragostei Tale cu încetul a fost în aducerea aminte a mea atât de adumbrită prin manifestațiunile ulterioare, vii, ale dragostei noastre. De mult căpăta scumpa 4 foi numai o sărutare de obicinuire seara, la care mă gândeam la îngerașul meu și nu la scena aceea din Viena. De eri am început să coreg nedreptatea concisă față de foiță. Dar de a.d.m. e concurență mare, care face pe mică să telegrafeze și mai tare, tare la inimă. Relația mea, – vezi, am și o relație – cu Dr. Gross, e cea mai drăguță, ce se poate. De câte ori îi închin floarea zic: „prosit die Kleine Kuhnchen” (trăiască micuța curajoasă) și el îmi răspunde: „prosit die Braut” (trăiască mireasa).

Tu mică scandaloasă, iară îmi scrii nemțește! Și știi că ești deja mai versată în română? Nu crezi, și totuși e așa, căci când scrii românește e imposibil să scrii „Spatzieren” (a merge la plimbare). Drept am? Tu mai cu rând ai obiceiul: zu "Pfaüren" (a se împăuna) decât: zu Spatzieren" (cu plimbatul). Drept am scumpișoară? Ce scrisorică drăguță e și aceasta cu „spatzierenul” ei. Scii, că mi necaz, că 'mi scrii așa de drăguț? Dacă 'mi ai scrie trist, apoi ași putea spera în urma scrisorii Tale de astăzi, că da de tot vei veni. Așa vezi numai și speranța ultimă mi 'o strici. Și totuși ce frumos ar fi, ca să faci cum am făcut eu cu tine în S. Remo. Câte

de toate am avea de discutat și am merge și la Frbd. Ca să 'l vezi, căci mie acel loc mi nespuse de simpatic, astfel încât mă frământă mult gândul, ca de am să merg acolo de medic. Nu ai putea tu să te apuci și să scrii vre-o 3-4 epistole, care apoi să fie expadate pe când tu deja ești pe drum încoace, astfel, încât eu deodată să stau surprins. Ai tu inima să renunți la revederea noastră? Vezi scumpa mea eu mă tot tem, că printr-o despărțire atât de lungă să va înstrăina fetița mea mică de mine și va face ochi mari la revedere. Dacă și Ție'Ție așa nespuse de tare dor de mine ca și mie de tine atunci știi că vei veni. Știi când îmi spuneai, că mă iubești așa de tare învâț ai fi în stare să fugi cu mine în lume, dacă nu te 'ar da părinții după mine. Și acuma să nu vii cu Grossmama până încoace? Eu de ași pute să mă mișc ași ști ce să fac. Cu cât mai departe e S. Remo, dar să mai fi fost de 10 ori așa de departe și ași fi venit. Știu eu că și tu numai de aceea îmi tot scrii, că nu vii, ca să fie bucuria mea cu atât mai mare. Ce ai Tu cu Caius și cu Țața Vilma? Nu Ți sunt gardedame destule Grossmama și Țața Marișica? Apoi de vorbele cui te temi? Și cum îi poate fi frică de vorbe scumpei mele de vorbe mai mare decât dragostea ei? Scrisorica Ta de astăzi a căpătat și mai capătă sărutări multe, de dor, în speranța veselă, ce 'mi a trezit-o, că visul meu dulce de a te pute revede curând, de a te pute strânge cu dragoste nespuse la inimă și de a te săruta fierbinte, cum sărută amorul urcător, se va realiza. Cu aceasta speranță în inimă te sărut tare, tare și te rog să le predai și scumpilor noștrii părinți sărutări.

Al Tău Alexandru

20.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 11/VII 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Dulcea mea fetiță.

Când alergam și de 5 ori într-o zi la bătrânele mele paciente și când cu răbdare îngerească „discutam” cu Dna Popovici, oricând noaptea mă trezeam cu griji, ca nu cumva să fi întâmplat la vreo bătrână o nenorocire. În toate momentele, când simteam apăsându-se asupra mea greutățile începutului, mă îmbărbăta gândul la Tine, dorită și 'mi spuneam: nu ceda decepției, perseverează, căci truda, munca și năcazul tău vor ave în viitor un scop, o țință, crearea unei existențe familiale solide și fericite. Și cu predilecție mi se juca gândul cu planul de a crea cu primul onorar o bucurie scumpei mele, ei, care e temelia dragostei și isvorul fericirii mele. A Ta voescu să fie roada primă a prestațiunilor mele de medic, căci Tu ești dragostea mea și fericirea Ta, fericirea mea și bucuria Ta bucuria mea.

Dar 'ce să eau? Am ales acest servis de înghețată, ca un fel de simbol al căsnicie. În speranța, că primirea lui o să 'ți facă aceiași plăcere ca și mie dăruirea. De ai pute să Ți imaginezi cu ce plăcere mă preocupa gândul la împlinirea planului acestuia, gândul ca Tu să ai prima bucurie al primului succes ce 'l voi obține. De Ți 'ași pute descrie, cea ce nu e posibil, că cu câtă dragoste am lucrat, ca să 'i pot simboliza iubitei mele oarecum-va dintr'odată tot planul vieții mele viitoare, atunci desigur ai pute aprecia valoarea mare a acestor bucățele de sticlă. Nu te uita la forma și la valoarea lor externă, ci la valoarea lor morală, la sufletul și inima ce voește să vorbească cătră tine din fiește-care păhăraș. Ale Tale sunt gândurile mele, simțirile cele mai calde ce pot palpița într'o inimă tu le trezești cu chipul Tău frumos în inima mea. Fie, și efluxul părții intelectuale a fire mele, ce a produs drept rezultat primul meu câștig, al Tău. Tu însă scumpă adorată a mea nu zice cătră nimenea ceva, ci pune-Te și singură în secret fă o 'nghețată. Tu fără ajutor străin. Căznește-Te până vei ghici-o. Mai întâi cetește cum să face, apoi încearcă și isteștiunea Ta te va ajuta. Apoi servește la Tata și la mama și neamurilor o 'nghețată. Vei vedea ce înaltă satisfacție va simți inimioara Ta când vei prezenta rezultatul muncii Tale, câștigul Tău pe aceste tăvișoare. Acest lucru va însemna: iată noi doi tineri începători șcim să producem deja ceva independent, din propriile puteri, eu fără ajutorul unui asistent ori profesor la spate, tu fără mama ori Veroné. Dacă vei face așa atunci voi vedea și

crede, că mă pricepi și, că într'adevăr Ți'am făcut o bucurie. Să'mi scrii apoi scumpișoară cum Ți'a succes înghețata. Să nu o comanzi însă la cofetar și să nu Ți ajute nici Veroné, ear mama nici să nu știe.

Voi vedé dacă mă pricepi și dacă scii ține secret. Ear de adio îți eau căpșorul și'l strâng cu dor ferbinte la inimă și te sărut tare, tare cu toată jingășia și adorarea dragostei mele mari.

Al Tău

Alexandru

21.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 12/VII 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Scumpă dorită a mea.

Azi mi'ai scris nemțeșce și în grabă mare pentru-dulceața de strugurași ori coacăze, cum le numiți voi la Brașov.

Oare într'adevăr numai dorul de a ferbe acea dulceață te'a făcut să te grăbești? Mică scandaloasă grăbită! Griji, că și eu o să Ți scriu nemțeșce și luând o coală de cele mici de hârtie, cât jumătate din hârtia mea o să Ți spun la fine: Ți'am scris o epistolă lungă! Dar 'ce ingrat sunt eu. Par 'că scrisoarea Ta nu mi'ar fi făcut tot așa de mare bucurie, ca și surorile ei de eri și alaltăieri. Doar când, plecând la masă mi'a predat-o servitoarea nu am putut rezista să mă re'ntorc și apoi, întins pe sofa, după ce m'am căsnit mai întâi, ca de obicei-cetind Gazeta și frunzărind prin Jugend, am luat mititica mea și am cetit-o cu setea nealınată a dorului meu. Și când am ajuns la fine i'am dat iubitelui nume sărutarea ferbinte. În mine arde un foc, care nu'l pot stinge, mi dor să te sărut și să te strâng cu tărie la pept, cum îi dor omului istovit și însătat de roua apei de isvor. Vino, dacă nu mai poți, cu Grossmama, și mă salvează de tortura aceasta aproape insuportabilă. Și de altcum, doar'trebuie să discutăm o mulțime de lucruri, căci dacă nu'va trebui să perdem vremea la toamnă. Și pe Ioan l'am rugat să vie, să mă viziteze, ca să discut cu el, cum și ce locuință să luăm. Căci după cununie putem să mergem la Valea Seacă, însă și cuartir de o lună ne trebuie. Eu aici sunt legat, ca Tantalus de stâncă și vulturul dorului îmi sfâșie pieptul și – vino! Acesta e refrenul gândurilor mele. Sciu eu să apreciez, că Ți va căde greu să părăsești societatea plăcută a neamurilor numeroase ce s'au adunat la Brașov. Dar n'ai mai făcut Tu călătorii? Nu vei fi tu aici în societatea neamurilor Tale celor mai de aproape, Grossmama, Nicu, nenea Ghiță et. cet. Nu ai stat de astă toamnă tot cu mama? Și nu vei fi tot cu mama și după cununia noastră? Când mama va fi doar la noi, când noi la mama. Apoi lucrul? Lucrul nu va rămâne neisprăvit pentru că vei fi venită pe 2 săptămâni încoace. Dar'sci eu, că adevărata cauză ce te reține e frica de lume să nu zică vezi doamne, că ai fugit după mine. Ei, și chiar dacă ar zice? E rușinos, ca mireasa să'și iubească mirele și când el nu poate merge la ea să meargă ea cu bunică-sa până acolo unde să află el? Eu aflu că așa ceva mai curând servește fala, decât spre rușinea unei mirese. Dar 'ce sciu eu, poate, nu judec corect după părerile din București. Și de aceea ar fi bine să vii, ca să vezi Chd-ul să ai o idee, că ce e viața aici, unde și Tu va trebui să petreci în viitor. Ah! Ce de femei superbe pe aici și eu să nu pot avé fericirea să merg alături cu aleasa inimei mele plin de fericire și mândrie în inimă, că a mea e cea mai frumoasă și mai iubită, care nu poartă cu ori ce femeie în lumea aceasta concurență. Sărut iubiții noștri părinți. La Grossmama îi sărut mâinile și o rog să Te aducă.

Tare, tare Te sărută de al Tău dor nebun Alexandru

Al Tău

22.

DOCTORUL
ALEX. DE VAIDA-VOEVOD
Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 20/VII 901
Alte Wiese
„Drei Staffeln“

Scumpa mea dulce.

Ce drăguță e scrisorica Ta care mi 'a sosit astăzi. Cum 'mia mângăiat ea inima. Am cetit-o și am simțit earăși vechia Ta dragoste surzându-mi dintre șire. Ah de 'Ți ai puté face o imaginație ce am suferit eu. nefericitul, eri și alaltăieri. Tu, când ai un năcaz, o ai pe mama ori pe lata ori o amică, ori mătușa, pe Chița, cui te poți plânge. Și plângându-te, descărcându-ți inima, inimioara grea să ușurează și e veselă din nou. Dar eu sunt singur, nu am pe nimeni cui să 'mi plâng durerea, căci nu m 'ar pricepe. Noroc am avut în Dr. Gross, care e un om de inimă și a apreciat atât mai ușor starea mea sufletească, că trăește deja de 2 săptămâni aici și vede atitudinea mea și 'mi cunoaște principiile. Am fost nefericit, dar 'acuma începe să 'mi treacă, mulțumită iubirei ce transpiră din sirele Tale și drăgălășeniei cu care e scrisă toată epistola. Îți mulțumesc din tot sufletul meu pentru această dulce mângăiere, dar te rog totodată din nou să nu te mai lași sedusă în viitor de bolnăvicioasa jelozie. Prin aceasta numai Ție și mie ne faci o viață plină de necazuri și sameni între noi sămânța certei și a neînțelegerii. Și nu te mai ruga la Dzeu, te conjur, ca să 'Ți dea tărie să să nu vii încoace, ci te roagă, ca să te mântue de cel rău, de blăstămul jeloziei. Nimic în lumea aceasta nu va fi în stare să slăbească dragostea, credința și prin urmare fericirea noastră ce vor rezulta din dragostea și credință dacă tu vei înceta să mă suspicionezi cu imaginațiile jeloșiei Tale. Căci dragostea mea e tare, încât numai Tu ai puté să 'mio slăbești, altă femeie pe lume nu, și tare e și oțălită prin obicinuire credința mea încât sciu, că ași fi în stare să rezist tentației în ori ce chip mi s 'ar înfătoșa. Numai desperarea, că aceea, de încrederea căreia mă țin cu drept cuvânt vrednic, nu învrednicește credința mea, numai desperarea m 'ar puté cândva să mă facă necredincios, Ție, de care mă leagă tot sentimentul inimei mele și toate gândurile fanteziei. Nu simți tu profunditatea dragostei mele? Și nu 'ți spune inima, că păcătuiești suspicionând această dragoste a mea cu trădare? Nu simți cât de dureros trebuie să mă atingă pe mine în conștiința mea de bărbat iubitor și cinstit cel mai mic gând de jelojie, ce e egal cu presupunerea trădării, din partea Ta, pentru care sunt credincios, fiind că Te iubesc? Ah scumpa, scumpa mea, leagă-mă și mai tare de tine cu lanțul încrederii și nu ataca întruna corectitudinea mea, nici măcar cu gândul nu o ataca, pentru că numai încrederea e vrednică de corectitate și credință, neîncrederea produce cu timpul inevitabil necredință prin demoralizarea desperării. Dacă însă în scrisorile mele precedente voi fi fost aspru și nu voi fi cumpănit toată vorba – nu te supăra pe mine. Ah, m 'a durut, m-a ars la inimă și unde să 'mi fi revărsat durerea dacă nu în scrisorile către Tine, căci Tu trebuie să înveți a mă cunoaște, a 'mi cunoaște inima și sufletul, a ști că atacul la sentimentele mele sfinte: dragostea și onestitatea mea mă fac să perd din vedere orice considerații. Sărut iubiții noștrii părinți. Pe Tine te îmbrățișez și te sărut cu tot dorul și cu toată iubirea inimei mele

Al Tău, Alexandru

Dacă și Ție 'ți tot așa de dor de mine, ca și mie de Tine, atunci mă prind ca scumpișoara mea nu m 'a lasa să sufer așa de crâncen de dor. Te ai îndura să nu 'mi alini dorul?

23.

DOCTORUL
ALEX. DE VAIDA-VOEVOD
Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 24/VII 901
Alte Wiese
„Drei Staffeln“

Scumpa, scumpa mea mult iubită.

Eri și azi ține aici o vreme urâtă, însă o primăvară de fericire duioasă înflorește în inima mea. Mi 'ai scris earăși așa de frumos așa de drăguț încât ori de câte ori îți cetesc dulcile șire, inima mea e cuprinsă de o sfântă emoție. Cum îți pare Ție, ingerașul meu rău, că m 'ai

supărat, ce bună ești și ce dulce în tot cuvântul ce mi 'l scrii. Atât de dragălaş să manifestează în scrisorica Ta, în amândouă, firea Ta bună, blândă, de copilăș mic și inocența sfântă a inimei Tale! Cum să 'Ți mulțumesc și cum să 'Ți descriu sentimentul acesta de emoție fericită și 'n același timp de duioșie, ce tremură prin sufletul meu ca o melodie de rugăciune? Nu pot să 'Ți o descriu, ași pute să 'Ți 'o arăt așa, ca să o apreciezi, dacă ai fi la mine, dacă Te ași pute închide în brațele mele, dornice de îmbrățișarea Ta, dacă ași pute să te dezmerd după cum inima mea dorește cu nesaț și dacă ași pute să sting focul arsător al dragostei mele în focul sărutărilor noastre de dragoste nesfârșită. O scumpa mea, ce dragă 'mi ești Tu mie și cât de fericit sunt văzându-mă iubit de Tine tot pe atâta pe cât eu te iubesc. Nu 'Ți face griji zadarnice, nici acuma nici în viitor. Pot ochii mei să se uite cu privire curioasă la o mie de femei, inima mea bate pentru aceea cu căldură neslăbită pentru Tine, numai pentru Tine, adorata și iubită sufletului meu. Și, cu toate că viitorul nimenea nu 'l poate prevedea, totuși am credința fermă, că o iubire atât de jingăse și de profundă cum e iubirea noastră reciprocă, nu să va stingă, ci prin obicinuirea și cunoașterea reciprocă și mai temeinică în căsătorie noastră, ea să va întări, și va produce fericirea perpetuă a căsniciei noastre. O să 'mi mai faci Tu scumpișoară câte-o scenă caraghioasă de gelozie și cum o să mă revolt și o să 'njur, căci așa e firea Ta și a mea, însă va trece gelozia Ta și necazul meu îndată ce ne vom uita unul în ochii altuia și ne vom da o dulce sărutare de pardon și de ertare și apoi un noiam de sărutări de împăcare. Numai dacă vom ține întotdeauna înaintea ochilor principiul și metoda aceasta de aranjare a certelor noastre, numai atunci vom pute fi fericiți. Și ce e mai ușor decât să se sărute doi oameni ce se iubesc? De aceea și împăcarea noastră va fi ușoară și în viitor precum a fost în trecut. Îmi scri să vin repede la fetița mea. Hei, de ași pute! Cum ași lăsa aici toată nefericita de praxă și cum ași alerga ziua, noaptea, fără întrerupere la iubită inimei mele, la fericirea mea. Și 'miași așeza capul la sânul ei, să ascult cum bate dulcea inimioară, și să 'i șoptesc apoi vorbe de dragoste la ureche și să mă îmbăt de strălucirea ochisorilor. Și cum ași strânge-o la inimă și cum ași săruta-o nebun de fericirea amorului. Dar eu nu pot să merg și ea nu poate să vină. De aceea o sărut eu zilnic și seară de seară în gândul meu visător cu focul ferbinte al dragostei și dorului de 'mi tremură inima și tremură și încă de dor și de dragoste și de bucuria fericirii viitoare.

Sărut iubiții noștri părinți

Al Tău Alexandru

24.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 26/VII 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Mult dorita mea scumpă.

Ce crezi Tu, drăculețule, că vei mai pute scoate din inima mea siguranța dulce, că peste 5 zile, nu peste 5 săptămâni o să te strâng în brațe? Sărbătoarea inimei mele e neîntreruptă și văd eu, că și Tu îmi scrii numai așa după cum eu 'Ți am scris la S. Remo, ca să fie în mine tot mereu o luptă mică sufletească: vine, nu vine! Dar eu știu, că vii, sint, că vii, inima mi 'o spune și doar nu o să mă înșele chiar și șoapta inimei. Îmi mai spune însă și dragălaşa Ta de scrisorică, ce am primit-o astăzi, că vine scumpișoara mea. Dacă nu ai veni știu eu că nu ai fi așa de veselă, și nu ai tot râde în toate scrisorile. „Altă mâncare de pește” scrie drăguța mea mititică după ce m'a asigurat ea că așa în ton serios de conversație, că nu vine. He! He! Te 'am prins! Pentru mișelia aceasta mică, așa mică precum e petișoara Ta cea mai mică am să te sărut tare la revedere și am să 'Ți permit să îi telegrafezi la inimă prin mică ? că a sosit dorita ei, de care a visat așa de multă vreme. Hei, ce are se tremure săraca mică, de bucurie, căci s'a făcut mititica de tot de tristețe dorului, aproape, că s'a ascuns, de să uită numai cu un ochi afară, după dorita, care tot nu sosește încă. Eu sunt însă vesel la nebulie și la tot omul care 'mi vine în cale îi spun că vine mireasa mea. Și la englezoaică i 'am spus, ca să șcie, că atunci voi învăța și mai puțin, și atunci a zis Dșoara Lenk: „Das Bild hab ich immer angesehen, Sie haben eine bildhübsche Braut Herr Dr” (portretul l-am privit deja, aveți o logodnică frumoasă ca un

tablou, d-le doctor). Era să îi spun că ai fost jeloasă pe nefericita, însă mi 'am dat seamă, că ori ar căpăta „Grösserwahn” ori s 'ar simți ofensată, și de aceea am tăcut mai bine. Azi voi merge la 3 Länmer. Te rog însă, ca imediat să 'mi scri, că la caz, dacă nu ași găsi acolo locuință să învieșce oare Grossmama și Țața Moritica, să le eau cuartir în altă casă ?

Azi am avut mult de lucru înainte de amiazi. Am ordinar în 3 limbi. Mai întâi românește, apoi nemțește și în fine ungurește. Dela 7 până la 10 nu am apucat nici să dejunez nici să fumez, ce mi 'a căzut așa de greu pe cât de bine mi 'a părut. Tot voi face eu isprăvi cu încetul. Azi earăși mi 'a venit un pacient, protopopul Balmaș din Bucovina, cu diabet. Dacă 'mi succede să 'i câștig simpatia, voi ave în viitor și din Bucovina clientelă. Mi l 'a recomandat Dr. Isopescu. Toate merg destul de bine, și și dorul e mai suportabil, deși am accese de bucurie, de 'mi vine să 'l sărut pe Donatschek ori să o îmbrățișez pe Dna Filip (98 kg.). Ach de ați sosi în fine ! Cât dor mai trebuie să îndădușcă omul în inimă. Din Viena să 'mi telegrafați când sosiți și că per Praga ori Marienbad veniți. Eu încep deja earăși să 'mi leg cu atențiune mustățile, ca să îi plac la dulcea mea mititică. Ba numărând zilele până la sosirea îngerașului meu scump mititel, am numărat cu o zi înainte și în zăpăceală le-am prescris la vreo 4 pacienți pentru beut și băi tot cu o zi înainte.

Neastâmpărul dorului meu crește în toată ziua mai mult încât vai de scumpa mea ce tare voi strânge-o în brațe și ce de pupi ferbinți îi voi da la revedere. Să 'mi scrii la ce Hotel ve 'Ți merge în Viena. Mâne îți scriu ultima epistolă adresată la Brașov.

Sărut iubiții și bunii nostri părinți ear pe Tine te voi săruta la revedere. Până atuncea fac conserve de pupi pentru scumpișoara mică.

Al Tău Alexandru

25.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 27/VII 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Scumpul meu îngeraș.

Bucuria mea, ce am simțit 'o cetind epistola Ta dulce, din 22 I. C. A fost așa de mare, cum n 'am mai avut bucurie afară de momentele cele mai sublime ale dragostei noastre. Inima mea salta de bucurie și o emoție predomina toată firea mea, încât prima dată în viață îmi venea să plâng de bucurie. Un singur sentiment și un singur gând domina internul meu, scumpa mea: scumpa mea vine! Am să o revăd, am să o strâng în brațe, am să o sărut! Ah, ce fericire, ce fericire. Ce frumoasă e acuma viața mea. Când stau în odaie îmi imaginez: pe scaunul acela va ședea ea, pe divan va râde și se va răsfașa, la locul cutare vom sta și ne vom săruta. Când trec pe la Drei Lömner, mă uit la ferestre și încerc să ghicesc care va fi odaia în care va locui scumpul meu tezaur. Pe stradă mă văd în gând mergând cu dânsa, când îl văd pe Ianetschak și pe Dna Seling îmi vine aminte scena când o să le presint mireasa mea iubită. Când plec de acasă și zic adio la găzdăriță, imi imaginez cât de mult o să 'i placă fetița mea, cum va pricepe ea atunci nerăbdarea mea cu care întreb zilnic dacă n 'a sosit încă scrisoarea și tristețea, ce mă cuprindea, când nu sosise încă. Scumpa, scumpa mea, Lencica mea, ce fericit m 'a făcut scrisoarea Ta! Cum am șoptit azi, tresându-mă: Tu ești fetița mea cea mititică, adoarat mea, Lencica mea, dorita mea. Ah ce de dor s 'a adunat în inima mea, ce foc ferbinte. Și cum să va străforma acuma tot dorul și tot focul inimei mele în sărutări dulci, dulci, lungi și mititele, ca petișoarele cele frumoase, și ferbinți, ca focul dorului meu. Cum a învins totuși dragostea noastră. Nu în zădar era mânăta inima mea de gândul dorului la Tine și nu în zădar am păzit eu cu sfințenie sentimentele mele atâta vreme pentru Lencica mea, numai pentru dânsa. Și nu în zădar a palpitat în inimioara Ta dragostea față de iubitul Tău, nu, căci acuma vom ave ambii o zi de mândră sărbătoare, ne vom revede, ne vom îmbrățișa, ne vom săruta și ne vom spune cu focul ochilor și cu șoapta buzelor, cu șoapta izvorâtă din sanctuarul inimei, cât de mult ne iubim și cât de mult ne am dorit unul după altul. Mulțumește dorita mea scumpă, iubiților și bunilor noștri părinți și în numele meu pentru dovada iubirei și bunătații lor, mulțumește-le și le spune,

că pe lângă sentimentul iubirii am trezit în inima mea și sentimentul recunoștinței, ce le-o dătoresc pentru bunătatea și iubirea lor. Tu vino în brațele mele doritoare de îmbrățișarea Ta, vino și ascultă palpiția inimei mele să 'ți șoptească cum numai pentru Tine bate inima mea, numai de Tine îi dor sufletului meu, cum li sete ochilor mei de fața și figura Ta iubită și buzelor mele de sărutările Tale dulci. Să 'Ți descriu sentimentele mele nu pot, dar o să le simți Tu, când vei fi aici, lângă această masă de scris la care atât de nenumărate ori am visat privind chipul Tău frumos de fericirea revederii frumoase. Acuma nu 'Ți mai trimit sărutări, ci le păstrez, le înădușesc în inima mea, lângă dorul cel ferbinte și o să 'Ți le dau când vei fi la mine. Dar trece atât de încet vremea! Sărut tare, tare pe iubiții noștri părinți,

Al Tău fericit

Alexandru

26.

DOCTORUL

ALEX. DE VAIDA-VOEVOD

Specialist p. Boale Interne

CARLSBAD 29/VIII 901

Alte Wiese

„Drei Staffeln”

Scumpa mea fetiță mică.

Mâne seară plec ! Deliciu ! Eri am petrecut cu popa Gheorghian-pacientul ultim peste 3 oare. Dup'amiazi cu Năcian. Azi merg să'mi eau adio dela Bogdan, mâne o să' i spun lui Gheorghiu cum stau acțiile. Ori să supără ori nu eu plec. Aici e vreme ploioasă și un frig încât din când în când trebuie să fac tourrée sprinten de încălzire prin odaie. Cbdul devine repede pustiu. Hop ! până ce mă văd earăși în tren, apoi știu că nu trece mult și sunt „în brațele cui mi'e dor”. Te bucuri și Tu scumpișoara mea dulce, tare, tare ca și mine. Așa e ? Eu am deja un „Reisefieber” (febra călătoriei) considerabil. Azi noapte toată noaptea am visat cu îngerașul meu dorit. De o scenă îmi aduc aminte esact. Eram luați. Cine-va, un bărbat ne făcuse vizită și îl petrecuserăm la ușă. Acolo eu îi oferii să iasă înainte, dar el oferi doamnei, și tu ai eșit înainte, apoi el, ear eu din ușă mă uitam la nevăstuța mea, delectându'mă în ea, cât e de frumoasă. Multe de toate am visat, dar de nimica nu'mi mai pot aduce aminte. De aceea însă îmi aduc foarte bine aminte că de câte ori mă trezeam totdeauna o sărutam pe fetița mea șoptind'ui vorbe dulci de iubire. O iubita mea scumpă ce impaciință arde în inima mea. La dragoste sa mai adăogat prin viețuirea împreună și obicinuirea, încât ori ce fac nu pot scăpa de sentimentul, că'mi lipsește ceva. Și când îmi dau seamă ce, simte sufletul meu, că'i lipsește apropierea adorației tale. He, He, dar „mult a fost puțin a rămas”. Halt ! Mă pun și fac încercarea da de pot termina azi toate, ca să plec de cu seară. Scumpa, scumpă iubită, fii sărutată și îmbrățișată de mii și mii de ori cu focul ferbinte al amorului meu și cu toată gingășia mea. Sărută iubiții noștrii părinți și pe iubitul Tău frate ori mai corect nostru frate și în numele meu.

Al Tău

Alexandru

27.

DEDICAȚIE ÎN SEMN DE ÎNALTĂ STIMĂ DOMNIȘOAREI

ELENA SAFRANO

5 Maiu 1901

VIS ÎNGÂNATOR

Voce și piano

Poesia de A. De Vajda-Voevod

Muzica de G. Șorban

Amurgul serei a învins

Lumina soarelui s-a stins

*Afară-i ger gheață sub vânt
 Prin crengi își cântă asprul cânt
 În sobă săltărețul foc
 Șoptește în sburdalnic joc
 Prin vise în flăcări visător
 Mă'nnaț –al fantesiei sbor
 Și î-naintea mea apar dispar și mă îngână ear
 Tablouri parcă s'ar ivi
 Prin codrii umbre'n zori de zi
 Prin gândul meu vibrează lin
 O voce ca un cânt divin
 Cu păr desprins zăresc plutind
 Un îngeraș drăguț zâmbind
 Văd ochii ce m'au fermecat
 Doi ochi ce'n suflet mi-au aprins
 Pojarul dorului nestins
 Mânuța fină văd se-o prind
 Ași vrea denmână când o întind
 Se iau mânuța se o sărut
 Vedania mândra a dispărut
 Tresar din vis mă redescept
 Fierbinte-mă arde doru'n piept
 Departe-i îngerul iubit
 Sunt earăși singur părăsit.*

ALEXANDRU VAIDA VOEVOD, UNPUBLISHED CORRESPONDENCE

Abstract

Greater history that of the peoples and continents is becoming much more intelligible, more humane, more exciting when it is completed by the history of the individuals, particular actors who impacted the lives of people around them. Such is the case with the love letter exchanged between Alexandru Vaida Voevod and his future wife, Elena Safrano. The letters, the naiveté and purity of which are hard to grasp for the mentality of our time, give off a perfume-like sensation of “belle époque” and seem to somehow, in a weird manner, connect to the sinking of the Titanic, that is the collapse of a time of serene, elegant and inevitably domestic love due to the outbreak of the First World War.

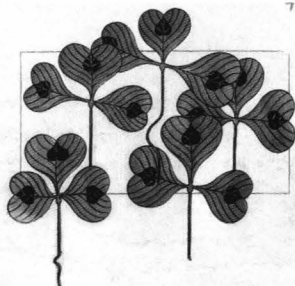
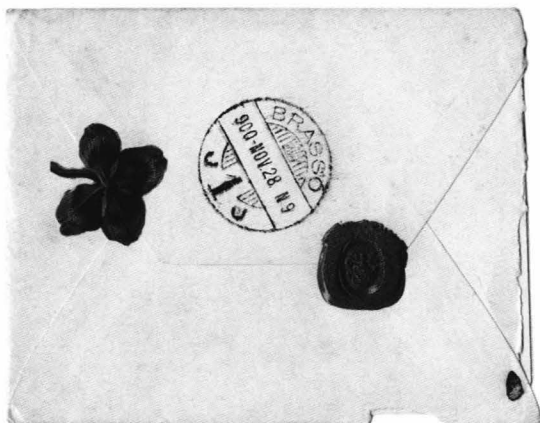
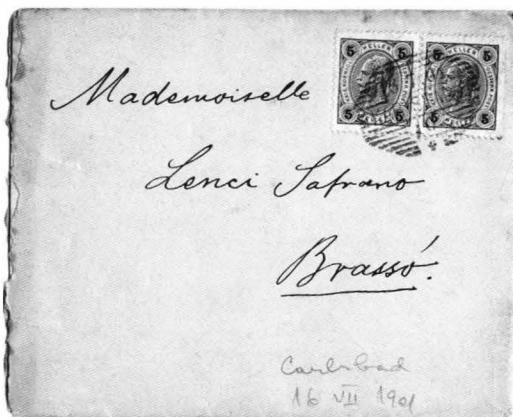

1

2

Pl. 1. Alexandru Vaida Voevod, medic la Karesbad, 1912; 2. Versuri de dragoste dedicate viitoarei soții Elena Sofrano, puse pe muzică de Guilelm Șorban și editate la Gherla, 1901; Portretul domnișoarei Elena Sofrano (Lencica).

Dragă iubita, adorata mea
Lencica.

Pasta subliniuită glas la
adman. Se va învârti o
lungă învârtă la ală
galea peș adintelui. Contra-
combi dicit aș mi fiș d' tae,
neclini advoat de aici.
Apitatu, ce l' cuprinde pe
om în feta mea adman.
de ocea, ma cuprinș și pe
mine. Epistola Ta dulce,

DOCTORUL
ALEX. DE VAIDA-VOEVOD
SPECIALIST P. BOALE INTERNE.

CARLSBAD,
ALTE WIESE
„DREI STAFFELN“

12/III 1901

Scumpă doamnă mea.

Ori mi-ai scris unțose și în
grabă mare pentru - dulceața
de stăpînat: ori cvasăse, cum
le numești, ori în Brasso.

Oare într-adevăr numai doar
de a ferece acea dulceața te
a făcut să te grăbești? Mica
mandalvasă grăbită! Șaiși, că
n' e o să-ți scriu unțose, și
lăuând o călă de cele mi-
de hărtie, astă jumătate din
hărtia mea o să-ți spun la
fine: „Ți am scris veștile
lungi! Dar, ce îngust munte
par, că scrisoarea Ta mi-ai

Med-univ. Dr. Alex. de Vaida-Voevod

Carlsbad, Alte Wiese, „Drei Staffeln“.

Rp.

Săntări 1000, 0

Îmbătățire 100, 0

Deverdări 70, 0

Amestecă bine, apoi le fierbe
la focul drăgăstiei.

De le în stila răbdător prăjită.
S' ține câte 5 linguri - tot la
două ore a lingură.

(apa sărată pe eliminată prin
filtrul amintirei și al gândului
în la viitor.)

Alexandru

(medic de corp (cum ziceai tu)
nu al Dnei Băbă și a scumpilor)

Obd. 28/III 1901.

Pentru fetița iubită.

Un vis încântător
 Poesia de Alex. de Vaida-Voevod.
 Melodia de G. Șorban.

Dedicatie
 Domnișoarei Elena Safrano
 5. Maiu 1961.

Poesia de Alex. de Vaida-Voevod
 Melodia de G. Șorban
 Voce
 Piano
 Allegretto moderato
 f. so-bă să-l-tă-

luc-ia stens a-lar-ai go-gu-to-aul vânt Rim plangi-lu-
 can-te așpur-ănt
 f. so-bă să-l-tă-

Pl. 3. Poemul de dragoste „Un vis încântător” dedicat de A. Vaida Voevod domnișoarei Elena Safrano.